

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته تربیت بدنی و علوم
ورزشی گرایش مدیریت و برنامه ریزی ورزشی

موضوع:

ارتباط بین موانع و نیازهای آموزشی با میزان بهره گیری از IT ، ICT در
اعضای هیات علمی تربیت بدنی و علوم ورزشی در آموزش و پژوهش

استاد راهنما

دکتر حبیب هنری

استاد مشاور

دکتر غلامعلی کارگر

دانشجو

محبوبه نقوی

مهر ۱۳۸۸

اگر شایسته باشد

تقدیم به مهربانترین پدرم

که دست‌های پاکش لایق صدها بوسه است
و نوع نگاهش به زندگی تا ابد سرمایه جاوید زندگی‌م خواهد بود.

و

عزیزترین مادرم؛

که وجودش برایم همه مهر است، او که لبانش بارگاه ترنم نغمه‌های آسمانی دعاست،
نگاهش بدرقه‌گر همیشگی راهم می‌باشد.

تقدیر و سپاسگزاری:

سپاس:

ایزد متعال را که در سایه الطاف بی‌کرانش، جرعه‌نوش ساغر کیمیاگر تحصیل را به پایان رساندم. اکنون در آغاز راه با او پیمان می‌بندم که تمامی زندگی‌ام را در راه خدمت به خلق او صرف کنم، باشد که در این راه، همچون گذشته مرا یاری فرماید.

بر خود واجب می‌دانم از تمامی کسانی که با تشویق‌ها و حمایت‌های خود در به پایان رساندن این پژوهش مرا یاری کرده‌اند، قدردانی نمایم.

بدون شک تحقق این امر جز با الطاف بی‌کران استاد ارجمند جناب آقای دکتر حبیب هنری میسر نبوده، بدان سبب که در نهایت صبر و بردباری از هیچ کوششی دریغ ننمودند تا تاریکی‌های اندیشه‌ی مرا با انوار بصیرت خویش روشن نمایند، لذا از ایشان که مرا راهنما بودند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

همچنین از جناب آقای دکتر غلامعلی کارگر استاد مشاور اینجانب که با نظرهای ارزنده‌ی خود در انجام این تحقیق مرا یاری رساندند، سپاسگزاری می‌نمایم.

در پایان تشکر و قدردانی می‌کنم از پدر و مادرم برای همه محبت‌ها و تشویق‌هایشان، برادر مهربان و خواهران عزیزم که همواره مرا از حمایت‌ها و تشویق‌های بی‌دریغشان در دوران تحصیل، برخوردار نموده‌اند و نیز تمامی دوستانی که محبت‌شان غنیمت و نوری است در یلدای شکیبایی دوران تحصیلم.

چکیده

انسان امروزی در عصری به سر می برد که اطلاعات یکی از کلیدی ترین عناصر آن به حساب می آید و تمامی فرایندهای اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، آموزشی، زیستی و مانند اینها عمیقاً به اطلاعات نیازمندند. در واقع اطلاعات، عنصری همه جا حاضر و ثروتی ملی به شمار می آید. رخداد انقلاب اطلاعات و پارادایم فناوری اطلاعات، وجهی جدید به منشور آموزش عالی افزوده است و به همین دلیل موضوع توسعه اطلاعاتی نظام آموزش عالی از جمله مباحث نو ورود به این عرصه است. تحقیق حاضر با هدف تبیین ارتباط بین موانع و نیازهای آموزشی با میزان بهره گیری از ICT، IT در اعضای هیات علمی تربیت بدنی و علوم ورزشی در آموزش و پژوهش انجام گردید. نمونه مورد مطالعه ۸۳ نفر از اعضای هیات علمی دانشکده های تربیت بدنی و علوم ورزشی که در مقطع تحصیلات تکمیلی تدریس می کنند می باشد. به منظور جمع آوری اطلاعات پرسشنامه ای محقق ساخته شده استفاده شد که میزان پایایی پرسشنامه ۰/۸۱ آلفای کرونباخ گزارش و پایایی آن توسط متخصصان تایید شد استفاده شده است. نتایج نشان می دهد مهمترین موانع در بکارگیری فناوری اطلاعات در آموزش و پژوهش فناوری اطلاعات به ترتیب موانع زیربنایی، موانع آموزشی و پشتیبانی کننده و بیشترین میزان بکارگیری فناوری اطلاعات به ترتیب استفاده از E-mail برای ارتباط با دانشجویان و دسترسی به نشریات تخصصی Online، بیشترین میزان مهارت به ترتیب دریافت و ارسال E-mail و Attach کردن فایلها و نرم افزارهای PowerPoint و Microsoft Word نرم افزار و کمترین میزان مهارت آنها آشنایی با مفاهیم تئوری آموزش Online، بیشترین نیاز آموزشی پاسخگویان در زمینه مفاهیم آموزش الکترونیکی و نرم افزارهای مرتبط با آموزش الکترونیکی و بیشترین میزان تاثیر فناوری اطلاعات تالیف مقالات علمی پژوهشی خارجی است. نگرش ۶۶٪ از اعضای هیات علمی نسبت به کاربرد فناوری اطلاعات مثبت می باشد. مهمترین راهکارها به منظور بهره گیری بهینه از فناوری اطلاعات در فرایند آموزشی استفاده از محققان و تهیه کنندگان محتوای دیجیتالی برای استفاده در کلاس های درس Online می باشد. بین موانع و میزان بکارگیری فناوری اطلاعات، بین میزان بکارگیری فناوری اطلاعات و نحوه انجام فعالیتهای آموزشی و پژوهشی، بین میزان بکارگیری فناوری اطلاعات و افزایش فعالیت های آموزشی و پژوهشی، بین مهارت و میزان نیاز آموزشی، بین ویژگی های فردی و میزان بکارگیری فناوری اطلاعات ارتباط معنی داری وجود دارد. در ضمن بین گرایش های متفاوت تربیت بدنی از لحاظ میزان نیاز آموزشی، میزان مهارت و نوع نگرش تفاوت معناداری مشاهده گردیده است.

فصل اول: کلیات پژوهش

- ۱-۱- مقدمه ۱
- ۲-۱- بیان مساله ۲
- ۳-۱- ضرورت و اهمیت پژوهش ۶
- ۴-۱- هدف کلی ۷
- ۱-۴-۱- اهداف اختصاصی ۷
- ۵-۱- پیش فرضهای تحقیق ۸
- ۶-۱- فرضیه های تحقیق ۸
- ۷-۱- محدودیت های تحقیق ۱۰
- ۸-۱- تعریف واژه ها و اصطلاحات تحقیق ۱۱

فصل دوم: پیشینه پژوهش

- ۱-۲- فناوری اطلاعات و ارتباطات ۱۴
- ۲-۲- تاریخچه اینترنت در جهان ۱۷
- ۳-۲- تاریخچه اینترنت در ایران ۱۸
- ۴-۲- ضرورت بکارگیری فناوری اطلاعات در آموزش عالی ۱۹
- ۵-۲- ضرورت بکارگیری فناوری اطلاعات در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی ۲۰
- ۶-۲- تربیت بدنی و علوم ورزشی ۲۱
- ۱-۶-۲- بیومکانیک ورزشی ۲۲
- ۱-۱-۶-۲- اهداف بیومکانیک ورزشی ۲۲
- ۲-۱-۶-۲- قابلیت‌های کاربردی فارغ‌التحصیلان گرایش بیومکانیک ورزش ۲۲
- ۲-۶-۲- فیزیولوژی ورزش ۲۳
- ۱-۲-۶-۲- اهداف فیزیولوژی ورزش ۲۳
- ۲-۲-۶-۲- قابلیت‌های کاربردی فارغ‌التحصیلان گرایش فیزیولوژی ورزش ۲۳
- ۳-۶-۲- مدیریت ورزشی ۲۴
- ۱-۳-۶-۲- اهداف مدیریت ورزشی ۲۴
- ۲-۳-۶-۲- قابلیت‌های کاربردی فارغ‌التحصیلان گرایش مدیریت ورزش ۲۴
- ۱-۴-۶-۲- حرکت اصلاحی و آسیب‌شناسی ورزشی ۲۵
- ۲-۴-۶-۲- اهداف حرکت اصلاحی و آسیب‌شناسی ورزشی ۲۵
- ۳-۴-۶-۲- قابلیت‌های کاربردی فارغ‌التحصیلان گرایش حرکت اصلاحی و آسیب‌شناسی ورزشی ۲۵
- ۵-۶-۲- رفتار حرکتی ورزشی ۲۶
- ۱-۵-۶-۲- اهداف رفتار حرکتی ورزشی ۲۶
- ۲-۵-۶-۲- قابلیت‌های کاربردی فارغ‌التحصیلان گرایش رفتار حرکتی ورزشی ۲۶
- ۶-۶-۲- روانشناسی ورزشی ۲۷
- ۱-۶-۶-۲- اهداف رشته روانشناسی ورزشی ۲۷

- ۲۷ ۲-۶-۶-۲- قابلیت‌های کاربردی فارغ‌التحصیلان روانشناسی ورزشی
- ۲۹ ۷-۲- آموزش الکترونیکی: مفاهیم و تعریف
- ۳۱ ۱-۷-۲- ضرورت، اهمیت و هدف آموزش الکترونیکی
- ۳۳ ۲-۷-۲- شش اصل آموزش الکترونیکی موثر
- ۳۴ ۳-۷-۲- یادگیرنده در دو نظام آموزش سنتی و الکترونیکی
- ۳۶ ۸-۲- پیش‌نیازها و شرایط کاربرد فناوری برای آموزش
- ۳۷ ۹-۲- رابطه فناوری اطلاعات و فناوری اطلاعات و ارتباطات
- ۳۹ ۱۰-۲- موانع و نگرش‌های موجود در زمینه بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش عالی
- ۴۱ ۱۰-۱-۲- موانع سخت‌افزاری و نامناسب بودن زیرساخت‌های مخابراتی از نظر محدودیت در پهنای باند
- ۴۲ ۲-۱۰-۲- موانع مالی
- ۴۲ ۳-۱۰-۲- موانع آموزشی
- ۴۷ ۴-۱۰-۲- عوامل فرهنگی و اجتماعی
- ۴۹ ۵-۱۰-۲- عدم وجود عوامل پشتیبانی‌کننده
- ۶۲ ۱۱-۲- تحقیقات انجام شده در داخل کشور
- ۶۳ ۱-۱۱-۲- جمع‌بندی مطالعات انجام شده در ایران
- ۷۱ ۱۲-۲- تحقیقات انجام شده در خارج از کشور
- ۱-۱۲-۲- جمع‌بندی مطالعات انجام شده در خارج کشور

فصل سوم: روش‌شناسی

- ۷۲ ۱-۳- مقدمه
- ۷۲ ۲-۳- طرح پژوهش
- ۷۲ ۳-۳- متغیرهای تحقیق
- ۷۲ ۱-۳-۳- متغیر پیش‌بین
- ۷۳ ۲-۳-۳- متغیر ملاک
- ۷۳ ۴-۳- روش جمع‌آوری داده‌ها
- ۷۳ ۵-۳- ابزار جمع‌آوری داده‌ها
- ۷۶ ۶-۳- جامعه آماری
- ۷۶ ۱-۶-۳- روش نمونه‌گیری
- ۷۶ ۷-۳- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

فصل چهارم: یافته‌ها و تجزیه تحلیل داده‌ها

- ۷۷ ۱-۴- مقدمه
- ۷۷ ۲-۴- آمار توصیفی
- ۷۷ ۱-۲-۴- ویژگی‌های فردی پاسخگویان
- ۸۴ ۲-۲-۴- موانع استفاده از فناوری اطلاعات در فرآیند آموزش و پژوهش

- ۸۷ ۳-۲-۴- میزان استفاده از امکانات اینترنت، وب و کامپیوت
- ۸۸ ۴-۲-۴- نگرش اعضای هیات علمی در خصوص تاثیر فناوری اطلاعات در آموزش
- ۹۰ ۵-۲-۴- میزان مهارت و میزان اعضای هیات علمی در زمینه فناوری اطلاعات
- ۹۳ ۶-۲-۴- میزان تاثیر فناوری اطلاعات در فعالیتهای آموزشی - پژوهشی اعضای هیات
- ۹۶ ۷-۲-۴- راهکارهای استفاده بهینه از فناوری اطلاعات در فرایند آموزش الکترونیکی
- ۹۷ ۳-۴- یافته‌های استنباطی

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

- ۱۲۲ ۱-۵- خلاصه
- ۱۲۵ ۲-۵- بحث و تحلیل یافته‌ها
- ۱۲۵ ۱-۲-۵- آمار توصیفی
- ۱۲۶ ۱-۱-۲-۵- موانع استفاده از فناوری اطلاعات در فرایند آموزش و پژوهش
- ۱۲۷ ۲-۱-۲-۵- میزان استفاده از امکانات اینترنت، وب و کامپیوتر
- ۱۲۷ ۳-۱-۲-۵- نگرش اعضای هیات علمی در خصوص تاثیر فناوری اطلاعات در آموزش
- ۱۲۸ ۴-۱-۲-۵- میزان مهارت و میزان نیاز اعضای هیات علمی در زمینه فناوری اطلاعات
- ۱۲۹ ۵-۱-۲-۵- میزان تاثیر فناوری اطلاعات در فعالیتهای آموزشی - پژوهشی اعضای هیات
- ۱۲۹ ۶-۱-۲-۵- راهکارهای استفاده بهینه از فناوری اطلاعات در فرایند آموزش و پژوهش
- ۱۳۰ ۲-۲-۵- آمار استنباطی
- ۱۴۹ ۳-۵- پیشنهادات برخاسته از تحقیق
- ۱۵۰ ۱-۳-۵- پیشنهادات برای مطالعات آتی

منابع

ضمائم

فهرست جداول

- ۳۳ ۱-۲-۱- مقایسه رویکرد سنتی و الکترونیکی به آموزش
- ۳۴ ۲-۲-۲- یادگیرنده در دو نظام آموزشی سنتی و الکترونیکی
- ۷۹ ۱-۴-۱- ویژگی‌های فردی نمونه آماری
- ۸۱ ۲-۴-۲- تعداد آثار علمی - پژوهشی
- ۸۱ ۳-۴-۳- آمار توصیفی میزان آشنایی پاسخگویان با زبان انگلیسی
- ۸۲ ۴-۴-۴- آماره‌های توصیفی نحوه آشنایی پاسخگویان به اینترنت و امکانات آن
- ۸۲ ۵-۴-۵- آماره‌های توصیفی میزان استفاده از اینترنت در هفته
- ۸۳ ۶-۴-۶- توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخگویان بر حسب بهره‌گیری از دروس

فناوری در طول تحصیل و تمایل و ارائه دروس به صورت

- ۸۵ جدول ۴-۷- آماره‌های توصیفی موانع استفاده از فناوری اطلاعات در فرایند آموزش و پژوهش رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی
- ۸۷ جدول ۴-۸- آماره‌های توصیفی میزان استفاده از کامپیوتر و اینترنت توسط اعضای هیات علمی
- ۸۸ جدول ۴-۹- فاصله استاندارد انحراف از میانگین
- ۸۸ جدول ۴-۱۰- نوع نگرش اعضای هیات علمی در خصوص تاثیر فناوری اطلاعات در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی
- ۸۹ جدول ۴-۱۱- نگرش اعضای هیات علمی در خصوص تاثیر فناوری اطلاعات در آموزش
- ۹۱ جدول ۴-۱۲- میزان مهارت و میزان نیاز اعضای هیات علمی در زمینه کاربرد فناوری اطلاعات در فرایند آموزش و پژوهش
- ۹۳ جدول ۴-۱۳- اولویت‌بندی دیدگاه پاسخگویان در زمینه میزان نیاز آموزشی به منظور استفاده از فناوری اطلاعات
- ۹۴ جدول ۴-۱۴- میزان تاثیر فناوری اطلاعات در فعالیت‌های آموزشی - پژوهشی اعضای هیات علمی
- ۹۶ جدول ۴-۱۵- راهکارهای استفاده بهینه از فناوری اطلاعات در فرایند آموزش و پژوهش
- ۹۷ جدول ۴-۱۶- نتایج بررسی آزمون کلموگرف- اسمیرنوف
- ۹۸ جدول ۴-۱۷- رابطه بین میزان موانع موجود در زمینه استفاده از فناوری اطلاعات و میزان بکارگیری آن در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی
- ۹۹ جدول ۴-۱۸- رابطه بین نگرش اعضای هیات علمی به فناوری اطلاعات و میزان بکارگیری آن در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی
- ۱۰۲ جدول ۴-۱۹- ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای اصلی تحقیق
- ۱۰۳ جدول شماره ۴-۲۰- اولویت‌بندی راهکارهای استفاده بهینه از فناوری اطلاعات در آموزش الکترونیکی
- ۱۰۴ جدول ۴-۲۱- بررسی تفاوت بین شرکت و عدم شرکت در دوره‌های آموزشی فناوری اطلاعات طی ۵ سال اخیر و میزان نیاز آموزشی پاسخگویان در زمینه کاربرد فناوری اطلاعات
- ۱۰۴ جدول ۴-۲۲- بررسی تفاوت بین تمایل به ارائه دروس الکترونیکی Online و میزان نیاز آموزشی پاسخگویان در زمینه کاربرد فناوری اطلاعات
- ۱۰۵ جدول ۴-۲۳- رابطه بین سن و میزان نیاز آموزشی پاسخگویان در زمینه کاربرد فناوری اطلاعات
- ۱۰۵ جدول ۴-۲۴- رابطه بین برخی از ویژگی‌های فردی و میزان نیاز آموزشی پاسخگویان در زمینه کاربرد فناوری اطلاعات
- ۱۰۶ جدول ۴-۲۵- بررسی تفاوت بین شرکت در دوره‌های آموزشی فناوری اطلاعات طی ۵ سال اخیر

و میزان تاثیر فناوری اطلاعات در فعاليت‌های آموزشی و پژوهشی

- ۱۰۷ جدول ۴-۲۶- بررسی تفاوت بین تمایل به ارائه دروس به صورت Online و میزان تاثیر فناوری اطلاعات در فعاليت‌های آموزشی و پژوهشی
- ۱۰۷ جدول ۴-۲۷- بررسی تفاوت بین داشتن کامپیوتر شخصی و میزان تاثیر فناوری اطلاعات در فعاليت‌های آموزشی و پژوهشی
- ۱۰۸ جدول ۴-۲۸- رگرسیون چند متغیره توام برای متغیر وابسته میزان نیاز آموزشی پاسخگویان
- ۱۰۹ جدول ۴-۲۹- رگرسیون چند متغیره توام برای متغیر وابسته میزان نیاز فناوری اطلاعات در فعاليت‌های آموزشی و پژوهشی پاسخگویان
- ۱۱۰ جدول ۴-۳۰- نتایج آزمون خی‌دو جهت بررسی میزان موانع موجود در زمینه فناوری اطلاعات در بین گرایش‌های متفاوت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی
- ۱۱۲ جدول شماره ۴-۳۱- نتایج آزمون خی‌دو جهت بررسی نگرش اعضای هیات علمی به کاربرد فناوری اطلاعات در گرایش‌های متفاوت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی
- ۱۱۳ جدول ۴-۳۲- نتایج آزمون خی‌دو جهت بررسی بکارگیری فناوری اطلاعات در فعاليت‌های آموزشی و پژوهشی گرایش‌های متفاوت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی
- ۱۱۴ جدول ۴-۳۳- نتایج آزمون خی‌دو جهت بررسی تاثیرگذاری فناوری اطلاعات در افزایش کیفیت فعاليت‌های آموزشی و پژوهشی اعضای هیات علمی در گرایش‌های متفاوت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی
- ۱۱۶ جدول ۴-۳۴- نتایج آزمون خی‌دو جهت بررسی تاثیرگذاری فناوری اطلاعات در افزایش کیفیت فعاليت‌های آموزشی اعضای هیات علمی در گرایش‌های متفاوت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی
- ۱۱۷ جدول ۴-۳۵- نتایج بررسی آزمون خی‌دو تاثیرگذاری فناوری اطلاعات در افزایش کیفیت فعاليت‌های آموزشی اعضای هیات علمی در گرایش‌های متفاوت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی
- ۱۱۸ جدول شماره ۴-۳۶- نتایج آزمون خی‌دو جهت بررسی میزان مهارت اعضای هیات علمی در بکارگیری فناوری اطلاعات در گرایش‌های متفاوت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی
- ۱۱۹ جدول ۴-۳۷- نتایج آزمون خی‌دو جهت بررسی میزان نیاز آموزشی اعضای هیات علمی در بکارگیری فناوری اطلاعات در گرایش‌های متفاوت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی

فهرست نمودارها

- شکل ۱-۲- پیش نیاز بکارگیری فناوری اطلاعات
۳۶
- شکل ۲-۲- رابطه بین فناوری اطلاعات و فناوری اطلاعات
۳۷
- نمودار ۴-۱- اولویت بندی موانع موجود در مسیر استفاده از فناوری اطلاعات در فرایند آموزش و پژوهش
۸۶
- نمودار ۴-۲- رتبه بندی میزان مهارت اعضای هیات علمی در زمینه نرم افزارهای کامپیوتری
۹۲
- نمودار ۴-۳- آماره های توصیفی میزان تاثیرگذاری فناوری اطلاعات در فعالیت های آموزشی- پژوهشی
۹۵
- نمودار ۴-۴- اولویت بندی راهکارهای استفاده بهینه از فناوری اطلاعات در فرایند آموزش و پژوهش
۹۷
- نمودار ۴-۵- آماره های توصیفی میزان بکارگیری فناوری اطلاعات در بین گرایش های متفاوت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی
۱۱۱
- نمودار ۴-۶- آماره های توصیفی تاثیرگذاری فناوری اطلاعات در افزایش کیفیت فعالیت های آموزشی و پژوهشی اعضای هیات علمی در گرایش های متفاوت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی
۱۱۲
- نمودار ۴-۷- آماره های توصیفی بکارگیری فناوری اطلاعات در فعالیت های آموزشی گرایش های متفاوت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی
۱۱۶
- نمودار ۴-۸- آماره های توصیفی میزان مهارت اعضای هیات علمی در بکارگیری فناوری اطلاعات در گرایش های متفاوت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی
۱۱۸
- نمودار ۴-۹- آماره های فراوانی بررسی میزان نیاز آموزشی اعضای هیات علمی در بکارگیری فناوری اطلاعات در گرایش های متفاوت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی
۱۱۹

فصل اول

فناوری اطلاعات ابزار بسیار قدرتمندی است که در کمترین زمان ممکن می‌تواند میان مردم جهان ارتباط برقرار سازد. این ابزار ارتباطی قدرتمند، با اطلاعات در ارتباط است. فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در دنیای امروز چشم‌اندازهایی را برای جهانیان به ارمغان آورده است که بر تمام ابعاد زندگی سیاسی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی و آموزشی انسان قرن بیست و یکم تاثیر گذاشته، به گونه‌ای که بیشتر فراگیران را به سمت بهره‌گیری از رایانه‌ها و کار با آنها سوق داده است (حقیقی، ۱۳۸۶). ظهور محیط‌های جدید آموزشی بر پایه اینترنت، افزایش علاقه دانشگاه‌ها به روش‌های آموزشی جدید، افزایش موسسات خصوصی و مشارکت‌های بین‌سازمانی و بین‌بخشی که بر آموزش از راه دور تکیه دارند، چالش‌ها و مشکلات و نگرانی‌های زیادی را در زمینه مدیریت دانشگاه‌ها در یک محیط رقابتی ایجاد نموده و آنها برای بقا در این محیط، مجبور به تدوین و ارایه برنامه‌ها و توسعه استراتژی نوین آموزشی (تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات)^۱ کرده است (سازمان توسعه و هماهنگی اقتصادی)^۲. یکی از مهمترین راه‌های تدوین برنامه توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در دانشگاه‌ها بهره‌گیری از تجربیات کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه می‌باشد (برنامه توسعه ایالات متحده، ۲۰۰۲).

توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات نه تنها موجب بهبود کیفیت آموزشی و یادگیری شده است، بلکه در موضوعات تحقیقاتی دانشگاه‌ها، محیط‌های تحقیقاتی و روش‌های اجرای تحقیقات نیز راه یافته است (حنفی‌زاده و همکاران، ۱۳۸۷). امروزه آموزش عالی به عنوان مرکز ثقل تحولات علمی و پژوهشی هر کشور لازم است به سازماندهی مجدد و تجدید ساختار خود اقدام کند و راهبردهای خود را در برابر تعامل با فناوری اطلاعات و ارتباطات مشخص سازد (مکانایت^۳، ۱۹۹۵). در ضمن توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و بهره‌گیری از آموزش الکترونیکی در کشور بدون توجه به نگرش کاربران، دانشجویان و استادان به این فناوری موفقیت آمیز نخواهد بود (سید نقوی،

1. Information Communication technology.

2. Organization for Economic Co- operation Development (OECD).

3. Macknight

۱۳۸۶). درک نگرش کاربران به فناوری اطلاعات و ارتباطات و یادگیری الکترونیکی می‌تواند به ایجاد فضای مناسب‌تری برای آموزش منجر شود (لیاوا^۴، ۲۰۰۴). با توجه به مزایایی که در کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات و آموزش الکترونیکی، در امر تعلیم و تربیت وجود دارد، استفاده از آن امری اجتناب ناپذیر است، به علاوه فهم این نکته مهم است که بحرانی‌ترین چالش پیش روی بیشتر نهادهای آموزش عالی، ایجاد ظرفیت‌هایی برای پذیرش تحول و تغییر است. اما برای توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در دانشگاه‌های ایران مشکلات و موانع زیادی وجود دارد که ابتدا بایستی این موانع و مشکلات شناخته و سپس در رفع آنها اقدام نموده تا بهره‌وری مناسب از فناوری اطلاعات و ارتباطات و شیوه آموزش الکترونیکی فراهم شود (آتشک، ۱۳۸۶).

۱-۲- بیان مساله

امروزه، اطلاعات مهمترین منبع با ارزش راهبردی و پایه و اساس توسعه اجتماعی و اقتصادی و رشد علوم و فناوری در هر کشور به شمار می‌آید. بشر امروز جامعه مبتنی بر اطلاعات را تجربه می‌کند و با بهره‌گیری از نظام نوین اطلاع‌رسانی امکان خارق‌العاده‌ای برای ارتباط میان ذهن‌ها و اندیشه‌های متفاوت و مبادله وسیع و سریع جهانی اطلاعات فراهم کرده است. توسعه فناوری مخابرات و بسترسازی مناسب برای انتقال اطلاعات و همچنین وابستگی تمامی ابعاد زندگی اجتماعی انسان به اطلاعات، سبب ایجاد شرایطی نوین در حیات اجتماعی شده است، که از آن به عنوان جامعه اطلاعاتی تعبیر می‌شود. تردیدی نیست که یکی از محورهای مهم چنین جامعه‌ای بزرگراه‌های اطلاعاتی از جمله اینترنت می‌باشد که فضایی بدون مرزهای جغرافیایی و سیاسی به وجود آورده است (داورپناه، ۱۳۸۳). اینترنت و وب جهان گستر تغییرات اساسی را در ارتباطات علمی به وجود آورده‌اند، به گونه‌ای که نوشته‌های علمی تنها برای یک جامعه محدود قابل دسترسی نیست بلکه مخاطبانی به وسعت جهان دارد (بجورک^۵، ۲۰۰۴).

---

^۱. Laiw

^۵. Bjork.

خارج شدن از دوران صنعتی و ورود به دنیایی که نام‌های مختلفی نظیر فرا صنعتی، پست مدرن و عصر دانش بر آن نام نهاده شده است، این نکته را تبیین می‌کند که آموزش نیز می‌باید با فناوری و تحولات دوران جدید همگام شده و از این فناوری‌ها در جهت ارتقاء خود بهره‌مند گردد (فقیه آرام و زندش، ۱۳۸۲). با توجه به نظری و عملی بودن دروس رشته تربیت بدنی درمقاطع مختلف این رشته نیازمند بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و همگام شدن با این تغییرات، در امر آموزش تربیت بدنی و علوم ورزشی است.

با توجه به اهمیت آموزش در روند توسعه ملی، تحولات آموزش مبتنی بر فناوری اطلاعات یا به عبارت دیگر آموزش الکترونیکی می‌تواند گزینه مناسبی به منظور بهسازی آموزش در کشور باشد (فرامرزیان، ۱۳۸۳). با بکارگیری مجموعه وسیعی از نرم افزارهای کاربردی و شیوه‌های آموزشی مبتنی بر فناوری اطلاعات امکان آموزش و یادگیری را برای هر فرد، در هر زمان و مکان فراهم می‌سازد و باعث صرفه جویی در بودجه آموزشی کشور می‌شود (پورمنزه و همکاران، ۱۳۸۷).

از سوی دیگر توان تحقیقاتی و ظرفیت علمی هر کشور، ملاک مناسبی جهت ارزیابی میزان پیشرفت و بالندگی آن کشور به شمار می‌آید و از سوی دیگر امروزه مهمترین شاخص توسعه هر کشور، براساس میزان تولید، توزیع و مصرف اطلاعات در آن تعیین می‌گردد (اپتوف و کورنل، ۲۰۰۲). با توجه به ماهیت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی و بین رشته‌ای بودن آن، نیاز به کسب اطلاعات و ارتباطات از سایر رشته‌ها و مراکز علمی و پژوهشی امری بسیار محسوس است. بکارگیری فناوری نوین در انجام تحقیقات علمی به نحوه موثری می‌تواند جریان تولید علم و سرعت انتقال آن را سرعت ببخشد. در این میان نقش دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی در تقویت ریشه‌ای فناوری اطلاعات و استمرار بخشیدن به تربیت نیروی انسانی متخصص، نقش کلیدی دارد. دانشگاه‌ها و مراکز علمی می‌کوشند با بهره‌گیری از فناوری روز راهکارهایی جهت بهبود کمی و کیفی آموزش ارائه دهند (منتظر، ۱۳۸۶). دانشگاه‌ها به عنوان یکی از مراکز علمی تحقیقاتی کشور و مرکز این نوع فعالیت‌ها، محققانی در خود دارند که با استفاده از فناوری‌ها و تکنولوژی‌های نوین،

---

⁶ . Opthof, Coronel

همزمان با تدریس و آموزش به تحقیق و پژوهش نیز می‌پردازند و به عنوان مولفه‌های آموزش عالی مرزهای ناشناخته دانش را درهم نوردیده و با ارائه خدمات خود باعث شتاب بخشیدن به آهنگ توسعه و پیشرفت کشور می‌گردند. تولید اطلاعات علمی، یکی از نتایج عملکرد اعضای هیأت علمی به شمار می‌رود که به صورت منابع اطلاعاتی اعم از کتاب، مقاله، گزارش، طرح تحقیقاتی و ... ارائه می‌گردد (رضوی، ۱۳۷۸). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که استفاده از فناوری اطلاعات در امر آموزش و همچنین در فرایند پژوهش امری انکارناپذیر است، از طرف دیگر باید توجه داشت که بکارگیری راهکارهای مناسب و جدید جهت ارائه آموزش الکترونیکی و استفاده از فناوری نوین در فرایند آموزش و تحقیق نیاز به مهارت و تخصص خاصی دارد که تمامی اساتید و آموزش‌گران از آن بهره‌مند نمی‌باشند (منتظر، ۱۳۸۱). تا زمانی که آموزش‌های لازم در خصوص استفاده از این فناوری‌ها در فرایند آموزش و تحقیق به آنها ارائه نشده باشد، نخواهند توانست به طور موثر در محیط‌های آموزشی اینترنتی فعالیت نموده و عامل تسریع فرایند یادگیری دانش پژوهان باشند. چرا که خود این محیط را تجربه نکرده‌اند. بنابراین بهبود این روند مستلزم تربیت، بکارگیری و تقویت نیروی انسانی کارآمد و شایسته است (دولایی و درویش زاده، ۱۳۸۰). لذا تغییرات فناوری بدنبال خود نیازهای جدیدی را برای آموزش اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها می‌آفریند. مهارت‌های کسب اطلاعات به دلیل نیاز اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها درست مانند مهارت‌های خواندن، نوشتن از جمله شاخص‌های اصلی باسوادی محسوب می‌شود (لثو^۷، ۱۹۹۷). با توجه به اینکه ابزار یادگیری و آموزش نظیر فناوری اطلاعاتی و اینترنتی به شدت در حال گسترش است، در ایران نیز بیشتر دانشگاه‌ها در حال به کارگیری گسترده این فناوری هستند. اما گسترش موثر در به کارگیری فناوری اطلاعات و آموزش الکترونیکی بدون توجه به نگرش کاربران، استادان به این فناوری موفقیت‌آمیز نخواهد بود. طرز نگرش کاربر به نحوه بکارگیری فناوری اطلاعاتی از عوامل بسیار موثر محسوب می‌شود که می‌تواند به ایجاد فضای یادگیری مناسب‌تری برای آموزش منجر شود. لزوم به کارگیری فناوری اطلاعات مستلزم همکاری کارکنان و آموزش اعضای هیأت علمی و دست‌اندرکاران

---

⁷. Lei

می‌باشد (سید نقوی، ۱۳۸۶). این نکته باید مد نظر قرارگیرد که نظرات بسیاری از اساتید رشته تربیت بدنی درباره نقش فناوری اطلاعات در آموزش و پژوهش مشخص نیست. به همین دلیل این تحقیق به بررسی نگرش و عملکرد اعضای هیأت علمی در استفاده از فناوری اطلاعات و شبکه اطلاع رسانی در امر آموزش و پژوهش پرداخته تا با استفاده از نتایج آن برنامه‌ریزی‌های مناسب برای آماده‌سازی سیستم آموزشی رشته تربیت بدنی، به منظور استفاده کارآمدتر از فناوری اطلاعات و شبکه اطلاع‌رسانی اتخاذ گردد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که استفاده از فناوری اطلاعات در امر آموزش و پژوهش امری حیاتی است، به این ترتیب محقق با توجه به اهمیت موضوع به دنبال پاسخگویی به این سوال کلی است که جایگاه فناوری اطلاعات و ارتباطات در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی کجاست؟ چه موانعی در مسیر بهره‌برداری موثر از فناوری اطلاعات و ارتباطات در امر پژوهش و آموزش رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی وجود دارد؟

۱-۳- ضرورت و اهمیت پژوهش

دنیای امروز در حال پیش روی به سوی دنیای الکترونیکی است، دنیایی که توانسته است در عرصه‌های مختلف زندگی بشر نفوذ کند و آن را تحت سیطره خود درآورد (حسین زاده، ۱۳۸۵). با توجه به ماهیت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی این حوزه نیز از روند این تغییرات مصون نمانده است. در کشور ما تربیت بدنی و علوم ورزشی به عرصه استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات جدید پا گذاشته است و در این عرصه نقش مدرسان و اعضای هیأت علمی دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی، در استفاده از فن‌آوری‌های جدید بسیار حساس و با اهمیت است و این نقش زمانی بهره‌وری خواهد داشت که مدرسان در امر تدریس و پژوهش و تولیدات علمی با این فن‌آوری‌ها و رسانه‌های جدید همگام شده و توانسته باشند بر موانع موجود در زمینه کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات فائق آیند و آن را در اختیار فراگیران قرار دهند. بدین لحاظ اعضای هیأت علمی این رشته می‌توانند برای بهینه‌سازی برنامه‌های درسی و استفاده از این فن‌آوری‌ها انسجام و تعادل لازم

را برقرار کنند. زیرا استفاده از این فناوری در امر تدریس می‌تواند باعث تسهیل ارتباط اثربخش، ایجاد تداوم علاقه به موضوعات درسی و نشان دادن شایستگی اعضای هیأت علمی در استفاده درست از این فن آوری شود. با توجه به اهمیت کاربرد فناوری اطلاعات در امر تدریس، پژوهش و اهمیت نگرش اعضای هیأت علمی دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی به فناوری اطلاعات و ارتباطات و وجود موانع مختلف در این زمینه محقق بر آن شد، به بررسی جایگاه فناوری اطلاعات و فناوری اطلاعات و ارتباطات در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی پرداخته تا با استفاده از نتایج این بررسی، برنامه‌ریزی‌های مناسب برای آماده سازی سیستم آموزشی و پژوهشی رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی جهت استفاده کارآمدتر از فناوری اطلاعات و شبکه اطلاع‌رسانی اتخاذ گردد.

۴-۱- هدف کلی

هدف کلی تحقیق بررسی ارتباط بین موانع و نیازهای آموزشی با میزان بهره‌گیری از ICT و IT در اعضای هیأت علمی تربیت بدنی و علوم ورزشی در آموزش و پژوهش می‌باشد.

۴-۱-۱- اهداف اختصاصی

- بررسی میزان ارتباط بین موانع موجود و میزان بکارگیری فناوری اطلاعات در اعضای هیأت علمی دانشکده‌های تربیت بدنی علوم ورزشی
- بررسی نگرش اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی به فناوری اطلاعات و میزان بکارگیری آن در امر آموزش و پژوهش
- تعیین میزان مهارت اعضای هیأت علمی در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات و میزان بکارگیری آن در امر آموزش و پژوهش رشته تربیت بدنی
- تعیین میزان نیاز آموزشی اعضای هیأت علمی در زمینه بکارگیری فناوری اطلاعات در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی

- تعیین میزان بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و نحوه انجام فعالیت‌های آموزشی اعضای هیأت علمی دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی
- تعیین میزان بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و نحوه انجام فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیأت علمی دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی
- تعیین میزان بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و افزایش فعالیت‌های آموزشی اعضای هیأت علمی دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی
- تعیین میزان بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و افزایش فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیأت علمی دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی
- تعیین راهکارها بهینه در جهت استفاده از فناوری اطلاعات در راستای ارائه آموزش الکترونیکی
- بررسی میزان بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در گرایش‌های متفاوت تربیت بدنی و علوم ورزشی
- بررسی میزان مهارت اعضای هیأت علمی در بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در گرایش‌های متفاوت تربیت بدنی و علوم ورزشی
- تعیین میزان ارتباط، بین ویژگی‌های فردی (جنسیت، گرایش، سابقه خدمت و...) و میزان نیاز آموزشی فناوری اطلاعات و ارتباطات در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی

۱-۵- پیش فرضهای تحقیق

- جامعه آماری تحقیق به کل سوالات به درستی پاسخ می دهند.
- نمونه آماری معرف کامل جامعه آماری است.
- از طریق پرسشنامه تحقیق می توان به کلیه اهداف تحقیق دست یافت.

۱-۶- فرضیه های تحقیق :

- ۱- بین میزان موانع موجود با میزان بکارگیری فناوری اطلاعات در فعالیتهای آموزشی و پژوهشی اعضای هیأت علمی دانشکدههای تربیت بدنی و علوم ورزشی رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲ - بین نگرش اعضای هیأت علمی دانشکدههای تربیت بدنی به فناوری اطلاعات با میزان بکارگیری آن در فعالیتهای آموزشی و پژوهشی ارتباط وجود دارد.
- ۳ - بین میزان بکارگیری فناوری اطلاعات با نحوه انجام فعالیتهای آموزشی توسط اعضای هیأت علمی دانشکدههای تربیت بدنی و علوم ورزشی ارتباط وجود دارد.
- ۴- بین میزان بکارگیری فناوری اطلاعات با نحوه انجام فعالیتهای پژوهشی در بین اعضای هیأت علمی دانشکدههای تربیت بدنی و علوم ورزشی ارتباط وجود دارد.
- ۵ - بین میزان بکارگیری فناوری اطلاعات با افزایش کیفیت فعالیتهای آموزشی توسط اعضای هیأت علمی دانشکدههای تربیت بدنی و علوم ورزشی ارتباط وجود دارد.
- ۶ - بین میزان بکارگیری فناوری اطلاعات با افزایش کیفیت فعالیتهای پژوهشی اعضای هیأت علمی دانشکدههای تربیت بدنی و علوم ورزشی ارتباط وجود دارد.
- ۷- بین نگرش اعضای هیأت علمی در خصوص تاثیر فناوری اطلاعات در افزایش کیفیت فعالیتهای آموزشی ارتباط وجود دارد.
- ۸- بین میزان مهارت با میزان نیاز آموزشی اعضای هیأت علمی در خصوص کاربرد این فناوری اطلاعات ارتباط وجود دارد.
- ۹- بین میزان مهارت اعضای هیأت علمی با میزان بکارگیری فناوری اطلاعات در فعالیتهای آموزشی و پژوهشی ارتباط وجود دارد.
- ۱۰- بین نگرش اعضای هیأت علمی در زمینه اولویتبندی راهکارهای به منظور استفاده بهینه از فناوری اطلاعات در آموزش و ارائه آموزش الکترونیکی تفاوت معنی داری وجود دارد.
- ۱۱- بین ویژگیهای فردی اعضای هیأت علمی با میزان نیاز آموزشی آنها در زمینه استفاده از فناوری اطلاعات تفاوت معنی داری وجود دارد.